

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 288/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody a Ústav na výkon väzby [REDAKOVANÉ], proti postupu Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky v konaní vedenom pod č. S-MSSR-6370/2023/83/K10/MM v súvislosti s rozhodovaním o odovzdaní odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do cudziny a postupu Okresného súdu Žilina v súvislosti s konaním vedeným pod sp. zn. 36T/29/2010 a jeho odpovedi z 19. januára 2024 v súvislosti s rozhodovaním o odovzdaní odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do cudziny takto

rozhodol:

1. Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. februára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na právnu pomoc od začiatku konania podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, práva slobodne opustiť svoju vlastnú krajinu podľa čl. 12 ods. 2 a 3 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „medzinárodný pakt“) a čl. 23 ods. 2 a 3 ústavy postupom ministerstva spravodlivosti v konaní vedenom pod č. S-MSSR-6370/2023/83/K10/MM v súvislosti s rozhodovaním o odovzdaní odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do cudziny a postupom okresného súdu v súvislosti s konaním vedeným pod sp. zn. 36T/29/2010 a jeho odpoveďou z 19. januára 2024 v súvislosti s rozhodovaním o odovzdaní odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do cudziny. Navrhuje, aby ústavný súd zrušil „fiktívne rozhodnutie nerozhodnutím“ ministerstva spravodlivosti a „napadnuté rozhodnutie o nesúhlase“ okresného súdu a vec im vrátil na nové rozhodnutie. Zároveň žiada o ustanovenie právneho

zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ako aj navrhuje priznať mu náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľovi bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 36T/29/2010 z 28. júna 2012 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Žiline sp. zn. 1To/68/2012 z 28. augusta 2012 za spáchanie obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. a), b), d) a e) Trestného zákona uložený trest odňatia slobody na doživotie so zaradením na výkon trestu do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.

3. Žiadosťou z 20. novembra 2023 sťažovateľ požiadal o odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody do cudziny. Okresný súd listom z 19. januára 2024 nedal súhlas s odovzdaním sťažovateľa na výkon trestu odňatia slobody do cudziny podľa § 523 ods. 2 Trestného poriadku, konkrétne do Ruskej federácie, z dôvodu, že táto nie je členským štátom Európskej únie a sťažovateľ k nej nemá žiadne personálne, majetkové a iné obdobné väzby. Poukázal na to, že od 16. marca 2022 už Ruská federácia nie je členom Rady Európy a k 16. septembru 2022 prestala byť aj zmluvnou stranou Európskeho dohovoru o ľudských právach, t. j. aj viazaná právami a povinnosťami z neho vyplývajúcimi, ako aj no to, že zo spoločnej informácie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky vyplýva, že dodržiavanie ľudských práv v tejto krajine má dlhodobu negatívnu tendenciu.

4. Listom z 24. januára 2024 ministerstvo spravodlivosti vyrozumelo sťažovateľa o nesúhlasnom stanovisku okresného súdu s jeho odovzdaním na výkon trestu odňatia slobody do cudziny, ktorý však (podľa obsahu listu z 31. januára 2024) nebol sťažovateľovi z dôvodu administratívnej chyby odoslaný, a teda mu bol zaslaný spolu s listom ministerstva spravodlivosti z 31. januára 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti namietaným postupom ministerstva spravodlivosti a okresného súdu a jeho odpovedi z 19. januára 2024 sťažovateľ podal túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje:

a) ministerstvo spravodlivosti porušilo svoju zákonnú povinnosť, keď o žiadosti o odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody vôbec nerozhodlo a namiesto toho ju postúpilo okresnému súdu, v dôsledku čoho došlo k porušeniu jeho základného práva na inú právnu ochranu;

b) v súvislosti so žiadosťou o odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody do Ruskej federácie okresný súd požiadal o ustanovenie právneho zástupcu, o čom okresný súd nerozhodol, čím porušil jeho základné právo na právnu pomoc od začiatku súdneho konania;

c) tým, že okresný súd rozhodol o jeho návrhu na odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody nesúhlasne (pričom bol povinný rozhodnúť súhlasom), porušil jeho základné právo slobodne opustiť svoju vlastnú krajinu prostredníctvom justičnej spolupráce vzájomným odovzdávaním odsúdených osôb v zmysle Dohovoru o odovzdávaní odsúdených osôb.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, na právnu pomoc od začiatku konania podľa čl. 47 ods. 2 ústavy, práva

slobodne opustiť svoju vlastnú krajinu podľa čl. 12 ods. 2 a 3 medzinárodného paktu a čl. 23 ods. 2 a 3 ústavy postupom okresného súdu (a jeho odpoveďou) a ministerstva spravodlivosti (a jeho rozhodnutím) pri rozhodovaní o odovzdaní odsúdeného na výkon trestu odňatia slobody do cudziny.

7. Napriek absencii právneho zastúpenia sťažovateľa a z toho vyplývajúcich nedostatkov niektorých zákonom ustanovených náležitostí ústavnej sťažnosti ju ústavný súd vyhodnotil ako obsahovo natoľko zrozumiteľnú, že umožňuje v tejto veci realizovať jej predbežné prerokovanie (m. m. III. ÚS 265/2014, III. ÚS 588/2015, I. ÚS 71/2021).

8. Základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Takým orgánom môže byť aj ministerstvo spravodlivosti. Súčasťou základného práva na inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je nepochybne aj právo dotknutej osoby požiadať o ochranu svojich práv príslušné orgány verejnej moci, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť týchto orgánov zákonom ustanoveným postupom sa takýmto podnetom (podaním) zaoberať a o jeho vybavení dotknutú osobu vyrozumieť. Súčasťou tohto práva dotknutej osoby nie je ale právo, aby príslušné orgány verejnej moci jej podnetu (podaniu, návrhu) vyhovel (m. m. I. ÚS 40/01, II. ÚS 168/03 a III. ÚS 133/06), t. j. za porušenie základného práva na inú právnu ochranu nemožno samo osebe považovať skutočnosť, že orgán verejnej moci podaniu nevyhoví podľa predstáv jeho pisateľa (napr. I. ÚS 38/02, II. ÚS 358/06, IV. ÚS 28/06 m. m. III. ÚS 67/2015).

9. Podľa § 523 ods. 1 Trestného poriadku o odovzdaní osoby odsúdenej slovenským súdom na výkon trestu odňatia slobody na územie iného štátu na základe medzinárodnej zmluvy rozhoduje ministerstvo spravodlivosti. Podľa § 523 ods. 2 Trestného poriadku odovzdanie možno povoliť na návrh odsúdeného, štátu, do ktorého má byť odovzdaný, alebo súdu, ktorý vydal odsudzujúci rozsudok v prvom stupni. Ak návrh nepodával príslušný súd, je jeho súhlas s odovzdaním podmienkou povolenia.

10. V citovanom ustanovení ide o inštitút, ktorý sa bude uplatňovať výlučne pri existencii medzinárodnej zmluvy a zákonná úprava preto neobsahuje bližšiu úpravu podmienok, pretože tieto vyplývajú priamo z úpravy v medzinárodnej zmluve. Upravuje preto len nevyhnutné otázky pôsobnosti pri rozhodovaní (Čentěš, J., Kurilovská, L., Šimovček, I., Burda, E. a kol. Trestný poriadok II. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2021, s. 1130, marg. č. 1.).

11. Pri posúdení aktuálnej ústavnej sťažnosti je predovšetkým potrebné vychádzať z faktu, že forma rozhodnutia ministerstva spravodlivosti v danom konaní nie je Trestným poriadkom definovaná, teda ani jeho náležitosti nie sú predmetom explicitnej právnej úpravy. Ustanovenie § 162 Trestného poriadku upravujúce spôsob rozhodovania v trestnom konaní sa týka výlučne rozhodovania a rozhodnutí súdov (ods. 1) a orgánov činných v trestnom konaní (ods. 2). Spôsob, akým rozhoduje minister spravodlivosti (resp. ministerstvo spravodlivosti) v procesnoprávnom predpise, ktorým sa trestné konanie riadi, absentuje (m. m. I. ÚS 542/2023).

12. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na žiadosť sťažovateľa o jeho odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody na územie iného štátu reagovali tak okresný súd svojím nesúhlasným stanoviskom, ako následne aj ministerstvo spravodlivosti, ktoré sťažovateľovi oznámilo

túto skutočnosť spolu s obsahom vyjadrenia okresného súdu. V tejto súvislosti je potrebné akcentovať, že ak návrh na odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody do cudziny podá odsúdený, je podmienkou povolenia odovzdania odsúdeného súhlas súdu (ktorý vydal odsudzujúci rozsudok v prvom stupni) s takým odovzdaním.

13. Inými slovami, je zrejmé, že ministerstvo spravodlivosti neakceptovalo návrh sťažovateľa na jeho odovzdanie na výkon trestu odňatia slobody do cudziny už len z dôvodu vysloveného nesúhlasného stanoviska na to príslušného súdu a ním jasne pomenovaných dôvodov tohto nesúhlasu (pozri bod 3 tohto uznesenia, pozn.). Z príloh priložených k ústavnej sťažnosti je zrejmé, že v okolnostiach prerokovanej veci nebola splnená základná zákonná podmienka na požadované odovzdanie odsúdeného do cudziny. Obmedzenie sa ministerstva spravodlivosti len na poukaz na nesúhlas okresného súdu ústavný súd nepovažuje za právne perfektné, avšak z hľadiska materiálnej ochrany práv sťažovateľa nenašiel dôvod na uplatnenie svojej intervencie. Okresný súd vyjadril jednoznačne svoj nesúhlas s uvedeným odovzdaním, pričom ho podporil zrozumiteľnou argumentáciou (Ruská federácia nie je členom Európskej únie; sťažovateľ k nej nemá žiadne personálne, majetkové a iné obdobné väzby; Ruská federácia už nie je členom Rady Európy ani zmluvnou stranou Európskeho dohovoru o ľudských právach). Pokiaľ teda ministerstvo spravodlivosti vo veciach podľa § 523 Trestného poriadku skúmalo, či sú splnené podmienky odovzdania podľa použiteľnej medzinárodnej zmluvy, možno konštatovať, že poukazom na obsah stanoviska okresného súdu a stotožnením sa s jeho vyrozumiením sa s vecou sťažovateľa vysporiadalo ústavne akceptovateľne. Pokiaľ v tejto súvislosti sťažovateľ namietal aj porušenie práva na právnu pomoc zo strany okresného súdu, je potrebné uviesť, že hlavný význam práva na právnu pomoc spočíva v tom, že orgány uvedené v čl. 47 ods. 2 ústavy (súdy, iné štátne orgány, orgány verejnej správy) majú zodpovedajúcu povinnosť nebrániť účastníkom, aby v konaní pred nimi využívali právnu pomoc (ZNaÚ č. 86/2004). V kontexte už uvedených skutočností a v nadväznosti na § 523 ods. 2 Trestný poriadok je zrejmé, že podmienkou povolenia na odovzdanie do cudziny bol v okolnostiach sťažovateľovej veci súhlas súdu, ktorý vydal odsudzujúci rozsudok v prvom stupni. Nebolo teda povinnosťou okresného súdu (podľa § 523 ods. 2 Trestného poriadku) rozhodovať o poskytnutí právnej pomoci sťažovateľovi, v nadväznosti na čo ústavný súd nedefinoval možnosť porušenia označeného práva zo strany okresného súdu.

14. Pokiaľ sťažovateľ namietal aj porušenie svojho práva slobodne opustiť svoju vlastnú krajinu, v zmysle čl. 23 ods. 3 ústavy platí, že slobody podľa odsekov 1 a 2 môžu (ods. 1: Sloboda pohybu a pobytu sa zaručuje.; ods. 2: Každý, kto sa oprávnenne zdržiava na území Slovenskej republiky, má právo toto územie slobodne opustiť.) byť obmedzené zákonom, ak je to nevyhnutné pre bezpečnosť štátu, udržanie verejného poriadku, ochranu zdravia alebo ochranu práv a slobôd iných a na vymedzených územiach aj v záujme ochrany prírody. Sťažovateľ je osobou právoplatne odsúdenou za spáchanie obzvlášť závažného zločinu a na podklade právoplatného rozhodnutia všeobecného súdu sa nachádza vo výkone trestu odňatia slobody (pozri bod 2 tohto uznesenia, pozn.). Je teda zrejmé, že jeho sloboda pohybu a pobytu je na zákonomnom podklade obmedzená, a teda námietky týkajúce sa tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd nepovažoval za relevantné.

15. Za týchto okolností možno považovať postup ministerstva spravodlivosti v spojení s postupom okresného súdu a spôsob ich rozhodnutia za ústavne udržateľný, v dôsledku čoho ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z.

o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

16. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní pred ústavným súdom ustanoviť fyzickej alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (m. m. I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nebolo vyhovené.

17. Keďže ústavná sťažnosť bola ako celok odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Miloš Maďar
predseda senátu